VÆRLØSE MUSEUM · HISTORISK FORENING · LOKALHISTORISK ARKIV

BAUNEN

Meddelelser fra Mosegaarden og Ellens Lyst

Årgang 7 - Nr. 4 **November 1998**

Velkommen til julestue på Mosegaarden

I år slår vi dørene op på Værløse Museum søndag 29. november og søndag 6. december begge dage fra kl. 14-17

Vi håber, at I allerede har sat kryds i kalenderen og er begyndt at spare op til disse dage. Julen begynder nemlig først efter et besøg på Mosegaardens julestue.

Her er gode og nyttige ting, der frister, bl.a.: Adventspynt - Hjemmebag - Syltede græskar - Tomater - Æbler Rønnebær - Håndarbejde - Husflid - og meget mere.

Husk at afslutte besøget i stuehuset med kaffe/gløgg og hjemmebag.

Venlig hilsen Julestuen

Vær med i projektet »Svenskekrigene«

Dansk Lokalhistorisk Forening (DLF), som er en paraplyorganisation for landets historiske foreninger, har indbudt os til at deltage i et landsdækkende forsknings- og formidlingsprojekt med Svenskekrigene i 1650'erne som hovedemne. Idéen er ny og sagt i korthed den, at faguddannede historikere vil samarbejde med lokalhistorikere om at kulegrave en afgørende periode af Danmarkshistorien og gøre resultatet tilgængeligt for skoler og andre med interesse for det pågældende emne. I dette tilfælde er det Institut for Historie ved Københavns Universitet ved lektor Erik Helmer Pedersen (DLF's formand) og dr. phil Karl-Erik Frandsen, der fungerer som projektledere og faglige rådgivere for projektet.

Historisk Forening finder idéen og projektet interessant, og det synes oplagt, at vi bør deltage. Dels er det klart i vores egen interesse at arbejde med lokalhistorien på et niveau, hvor det faglige indhold på forhånd er sikret gennem nævnte rådgivning, dels har Værløseegnen været stærkt berørt af krigene, og ikke mindst under svenskernes noget hårdhændede besættelse og angrebet på København i årene 1658-60. 350 år efter ved enhver dansker uden tvivl, at trods det mislykkede angreb på hovedstaden var det »vore brødre« hinsidan, der fik gevinsten til sidst i form af bl.a. landsdelene på den anden side af Øresund: Skåne, Halland og Blekinge.

I første omgang prøver vi at få sammensat en arbejdsgruppe, der vil udarbejde en rapport om de relevante, lokale forhold under Svenskekrigene efter DLF's anvisning.

Foreløbig har vi etableret en kontakt til naboforeningen i Farum, men ikke mindst internt appellerer vi til medlemmer med interesse for sagen, f.eks. slægtshistorikere, der mestrer den gotiske skrift fra arkiverne, om at være med i arbejdsgruppen eller på videre sigt i en studiekreds.

Tilmelding kan ske til kontoret på Mosegaarden, så vidt muligt inden årets udgang.

BDS

»Simon Snapphane«

ett skånskt epos
af
Anders Hedwall

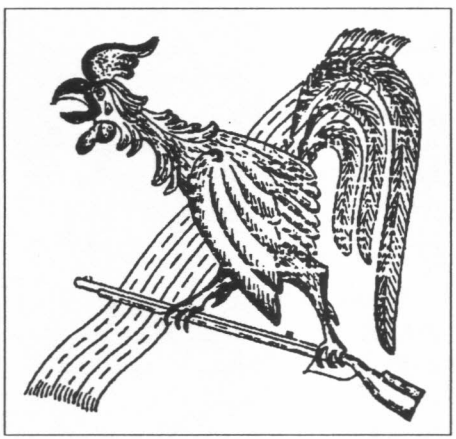

Barndopet i Vaerlöse

I dag är det barndop i Vaerlöse by
på Själland, och några av dem,
som snapphanefejdat och sedan måst fly,
ha mötts i en medkämpes hem.
Vi träffa bland dessa en gammal bekant,
ty Tullsagra Simon är med,
han bor här i närheten som emigrant
alltsedan det åter blev fred.
Friskyttekaptenen Hans Bentsen, hans vän
och broder i ve och i väl,
är också tillstädes och likaså män,
som stått under bådas befäl,
och folk ifrån gårdarna finne vi ock
som gäster i gärsingens hem
till fröjd för var friskytt, ty detta är dock
en hedersbevisning mot dem.
Och Simon står fadder tillika med Hans,
och detta är blot, som sig bör,
ty därmed får akten en ärorik glans
och barnet en hugstor honnör.

Note:

Digtet bygger på en virkelig begivenhed, idet barnedåben findes indskrevet i Værløse sogns første kirkebog under datoen 8. april 1680, d.v.s. kort efter de blodige kampe i »Den Skånske Krig« 1676-78, hvor Simon Andersen deltog som kaptajn, men til sidst måtte flygte til Sjælland for at redde sit liv ligesom mange andre friskytter og snaphaner, der kæmpede på dansk side.

Begreberne friskytter og snaphaner bruges ofte i flæng, men forskellen var imidlertid den, at friskytterne var folk fra de den gang østdanske herre der, man havde en vis kontrol med, mens snaphanerne førte krigen mod svenskerne på egen hånd mest som landevejsrøvere.

Simon tilhørte de førstnævnte og blev derfor regnet som en ærefuld frihedskæmper.

Når gamle hæderkronede Svend Poulsen, som var aktiv i det hjemlige landeværn omkring 1676-78, er blev benævnt som »Gøngehøvdingen«, skyldes det, at han stammede fra Gønge Herred i det nordlige Skåne.

Afhentning af bogen om Karl K. Nielsen

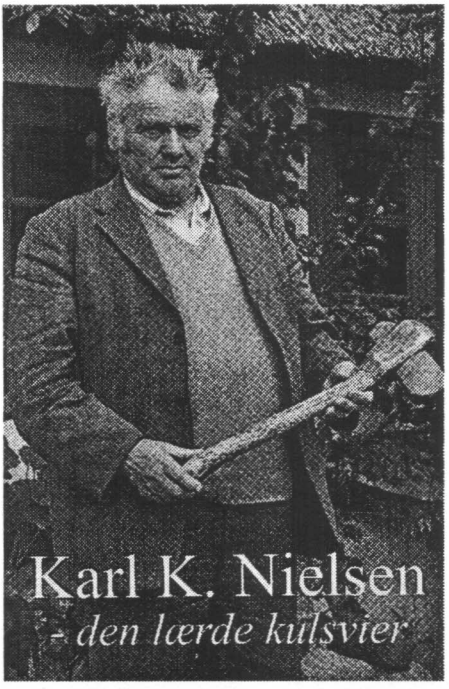

På foreningens jubilæumsdag den 30. september var der trængsel på Mosegaarden, og man havde nærmest det indtryk, at de fleste af foreningens mange medlemmer var til stede på én gang. I hvert fald kunne der dårligt proppes flere mennesker ind i de forhåndenværende lokaler.

Ca. 150 eksemplarer af den nyudkomne bog om foreningens medstifter, formand i 29 år (1948-77) og sjælen bag museet og det arkæologiske arbejde på Værløseegnen, Karl »Kulsvier« Nielsen blev fordelt til de fremmødte. Vi fortolker dette som ganske stor interesse for at læse noget om den personlighed, som mere end nogen anden har gjort Værløse Museum til et værdifuldt hjemsted for lokalhistorien.

Vi må imidlertid også notere ved hjælp af tørre tal, at der ikke har været »fuldt hus« på jubilæumsaftenen - heldigvis måske - men, lidt svært at forstå, ligger der endnu ved redaktionens slutning mange uafhentede medlemsekseplarer tilbage. En hurtig optælling siger ca. 400 eksemplarer.

I BAVNEN har vi tidligere meddelt, at der ikke er økonomi på bogkontoen til at sende den ud til samtlige 656 medlemshusstande, men alle, som endnu ikke har fået bogen, er velkommen til at besøge os på Mosegaarden i kontortiden eller museets åbningstid om søndagen (kl. 14-17) og få et gratis eksemplar med hjem. (Besøg eventuelt julestuerne samtidigt!).

Undtagelsesvis: Hvis det synes uoverskueligt at klare selvhentningen, så finder vi nok en anden løsning, men ring vensligst herom til kontoret på telefon 44 48 00 70 - kl. 8.45 - 14.45 (mandag-fredag).

For god ordens skyld: Ikke medlemmer kan købe bogen for 148 kr. på Mosegaarden, i Ellens Lyst (Lokalhistorisk Arkiv) og Værløse boghandel.

Formidlingsudvalget.

Lions Club præsenterer
Værløse julemærke 1998

Traditionen tro overrækker Lions Club det første ark af årets julemærke til Værløse Museum ved et lille hyggeligt arrangement på Mosegården

Søndag,
den 22. november 1998
kl. 14.00.

Motivet er som altid en dyb hemmelighed indtil overrækkelsen.
Værløse julemærke udkom første gang i 1979. Det bliver spændende at se om julemærke nr. 20 er lige så smukt som de 19 tidligere årgange, som vil være udstillet på museet.

Alle er velkomne ved overrækkelsen.

1999: 50. årgang af Årsskrift?

Siden 1949 har medlemmer af Historisk Forening i Værløse modtaget et årsskrift. I år er det i anledning af 50 års jubilæet i stedet blevet til den smukke bog om Karl K. Nielsen, foreningens mangeårige formand.
Alligevel ville det være dejligt, hvis vi kunne undgå at bryde rækkefølgen. Derfor arbejder bestyrelsen på mange fronter på at skabe økonomisk mulighed for at der kan udgives et årsskrift nr. 50 med emner fra middelalderen.
Så derfor, medlemmer af vor forening, når I lægger jeres vej forbi Mosegaarden for at hente jeres eksemplar af bogen om den »lærde kulsvier«, har vi stillet en glaskiste op.
Det skal understreges at bogen er gratis for foreningens medlemmer og det er frivilligt om I vil givet et lille bidrag som hjælp til at vores forsøg på at få fremstillet et årsskrift i 1999.

Bestyrelsen for Historisk Forening

Julemærker på Mosegaarden

Igen i år udstiller Kim Vilhelmsen fra Værløse Frimærkeklub lidt af sin store julemærkesamling på Værløse Museum.
I anledning af, at Hendes Majestæt Dronning Margrethe d. II i september i år besøgte Værløse og ved den lejlighed også Mosegaarden, er hovedtemaet »Danmarks Dronning«.
Dronning Margrethe er motivet på flere julemærker, og hun har også selv designet julemærker for det Danske og Grønlandske Postvæsen.

Udstillingen viser en meget kreativ side af Danmarks Dronning og er absolut værd at besøge, f. eks. i forbindelse med Mosegaardens årlige julestue, der i år afholdes søndag den 29. november og søndag den 6. december - begge dage fra kl. 14,00-17,00.

Der vil desuden blive udstillet en del nyere varianter af danske julemærker, som er værd at samle på. (Måske har du nogle i din samling?)

Besøg Værløse Museum og se udstillingen

Åbningstider: Hver søndag mell. kl. 14-17 fra 15. nov. til og med 17. jan. 99

Nyt fra Arkivet

Arkivet efterlyser en god brugt diasprojektor

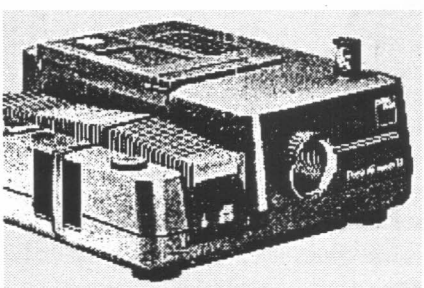

Hvis nogen af medlemmerne har en diasprojektor, som måske ikke mere bruges, vil vi meget gerne overtage den, idet vi har et stort antal dias, som gerne skulle registreres. Det vil lette arbejdet en hel del, hvis vi kan få mulighed for at projicere billederne op på en skærm - en sådan vil vi naturligvis også være glade for at få med.

Invitation

Samtidig vil vi opfordre til at kigge inden for på Ellens Lyst. Vi viser gerne rundt i huset, hvor vi normalt har mindre udstillinger. Vi finder også gerne spændende ting frem fra skuffer og skabe, så der er god grund til at besøge arkivet på Ellens Lyst.

Tak

Vi vil gerne takke dem, som efterkom vores opfordring til at finde gamle klassebilleder frem og komme op på Ellens Lyst med dem. Der er dog stadig rigtig mange klasser, som ikke er repræsenteret.

Middelaldermarkedet

Efter næsten ét års forberedelser løb middelaldermarkedet af stablen i begyndelsen af september. Det blev en meget stor succes, som dels skyldtes det kæmpestore arbejde, som de mere end 100 personer i og uden for Historisk Forening samt i og uden for Værløse Kommune har ydet, og som dels skyldtes, at vejrguderne, som ikke har været venlige i denne sommer, pludselig kom frem med det gode vejr.

Der blev allerede lørdag den 29. august taget hul på festlighederne, idet mange da mødte op på Bymidten, iklædt det middelaldertøj, som de havde klar til selve markedet. Alle disse middelalderklædte prægede Bymidten denne lørdag og var med til at skabe stemning og forventninger til den følgende weekends arrangementer, forventninger, som i enhver henseende blev opfyldt.

Fredag den 4. september om eftermiddagen drog et middelalderoptog først gennem Jonstrup og siden gennem Hareskovby. Dette optog bestod af nogle af de folk, som havde roller at spille på markedet og det blev anført af markedsfogden, som proklamerede, at der under ridderen Jon Jonsen Litles beskyttelse ville blive afholdt marked og ridderturneringer. Lørdag den 5. september om morgenen blev på tilsvarende måde beboerne i Kirke Værløse underrettet, hvorefter festlighederne startede på Bymidtens Biograftorv, hvor alle middelalderklædte gik i procession til Bymidtens nordende, hvor der blev blæst trompet-fanfarer og proklameret, hvorefter optoget gik til Bymidtens tribune. Efter trompetfanfarer åbnede borgmesteren arrangementet og alle gik til Mosegaarden, hvor markedet åbnedes med kædedans til middelalderballader, sunget og spillet af gruppen Urd.

Herefter gik det slag i slag med mange boder, hvor håndværkere arbejdede og solgte deres varer, og boder, hvor markedsgæsterne kunde

købe middelaldermad. På markedet var der alskens liv. Musik af Urd og Fairy Masque, kædedanse, som alle kunne deltage i, moralsk opbyggeligt teater, en amuletsælger, religiøse optog, gøgleroptog, lommetyve, som blev sat i gabestokken, når de blev pågrebet, ludere, tiggere, spedalske, markedsgæster til hest og alt, hvad et marked ellers kan byde på.

Ved siden af markedspladsen var der ridderturneringer, hvor riddere viste deres formåen på heste, og hvor de derefter kæmpede med lanser og sværd. Indimellem viste middelalderfodfolk deres kampteknik. På turneringspladsen demonstrerede en falkoner sin duelighed til at jage med falke og andre rovfugle.

I forbindelse med ridderne og fodfolket var der etableret en lejr, hvor man kunne følge livets gang i en sådan lejr og prøve at skyde med bue og pil. I denne lejr kunne man også få smagsprøver på middelalderøl.

Sidst på eftermiddagen lukkede markedet, men dermed var programmet ikke udtømt, for om aftenen drog et fakkeltog fra Biograftorvet til Mosegaarden, hvor der i faklers skær blev fortalt skumle historier for voksne og børn. Det var en meget stemningsfuld afslutning på en vellykket dag.

Søndag den 6. september åbnede markedet om formiddagen. Programmet var stort set det samme som dagen før, idet musikken dog nu blev leveret af gruppen Pilgrim Shoes. Sidst på eftermiddagen var det slut, idet der om søndagen ikke var fakkeltog og historiefortælling.

Arrangementet havde krævet en meget stor indsats af alle de implicerede, men med den succes, det blev, syntes alle, at det havde været umagen værd og at det var en stor ople-velse at være med.

Torben Hurvig

Regentparrets besøg den 16. september 1998

Værløse Kommunes 750 års jubilæum er blevet fejret på mange måder gennem året. De to største arrangementer var middelaldermarkedet på Mosegaarden og Regentparrets besøg i Værløse den 16. september. Middelaldermarkedet er omtalt andetsteds i dette nummer af Bavnen, men også ved Regentparrets besøg spillede Værløse Museum en vigtig rolle, idet både udgravningerne i Værløse Vest og Mosegaarden indgik i programmet. Om formiddagen besøgte Regentparret Værløse Vest, hvor museet er i gang med nogle interessante udgravninger, som Jørgen Seit fremviste. Det er en kendt sag, at dronningen er meget interesseret i arkæologi, så Jørgen Seit kunne med glæde udpege sporene efter nogle vikingetidshuse, som var gravet fri få dage tidligere.

Om eftermiddagen besøgte Dronningen Mosegaarden, medens Prinsen var på virksomhedsbesøg. Dronningen blev budt velkommen af Torben Hurvig, hvorefter den arkæologiske udstilling blev vist af Jørgen Seit. Dronningen er kendt som en kender af tekstiler, så på 1. sal overtog Gerda Jacobsen og Annet Laursen hvervet som guider og kommenterede de tekstiler, som dronningen fik forevist. Besøget i udstillingsbygningen afsluttedes med at dronningen beså rillestensudstillingen og mindeudstillingen for Karl Nielsen, hvorefter Torben Hurvig overrakte dronningen det første eksemplar af den netop færdiggjorte bog »Karl K. Nielsen - den lærde kulsvier«. Man gik herefter til smedjen, hvor Kristian Olsen og Ernst Hansen viste, hvordan man smeder en hestesko. Medens dette stod på, ankom Prins Henrik, som fik tilbud om at prøve at smede en hestesko. Prinsen sagde ja og slap ganske godt fra opgaven.

I Gadekærshuset afsluttedes Regentparrets besøg i Værløse med en reception. Ved denne reception serverede Ingerlise Schlütter og Conny Laustsen pindemadder, som de fremstillede under anvendelse af brød, som Knud Pedersen havde fremstillet i Gadekærshusets ovn og som vakte stor begejstring. Hertil serveredes, da man jo befandt sig i et almuehus, øl og dram. Man kunne dog også få andre drikke. Besøget ved udgravningerne i Værløse Vest og på Mosegaarden var, ligesom den afsluttende reception succeser, som var til glæde for både gæster og værter.

Torben Hurvig

Jubilæumsturen til Esrum og Søborg

Hvis man skal beskrive turen til Esrum Kloster, Esrum Møllegård og Søborg Kirke kort: SUCCES, SUCCES OG ATTER SUCCES! Ja, selv vejret artede sig, indtil vi kom hjem til Værløse.

Det var en busfuld forventningsfulde gæster, der lørdag den 12. september kørte til Esrum Kloster. Bent Damsgaard-Sørensen, som havde tilrettelagt denne herlige tur, fortalte os om idéen med turen - netop 750 års jubilæet i Værløse - og om Jon Jonsen Litle og det mageskifte, der foregik med Esrum Kloster.

Ved ankomsten blev vi modtaget af en af de mange herlige guider, vi fik tildelt de forskellige steder. Erling Tønder Andersen var en helt utrolig fortæller. (Hvis det er muligt, skulle man invitere ham til en fortælleaften i foreningen, det ville blive en stor oplevelse).

Det var spændende at høre om den store indflydelse, dette helt utrolige kloster har haft. Ja, tiden løb hurtigt fra os, så jeg må selv derop igen, for man kunne ikke nå at se og læse om det hele. Vi skulle også høre om Esrum Møllegård, et herligt Miljøcenter, der er meget besøgt og har en meget stor berøringsflade ud over hele Europa m.m. Skolebørn fra hele landet kan komme her. Møllen var et spændende sted, og hvilket lokale de havde til brug for udstillinger m.v.

Hastigt videre til Søborg Kirke og slotsruin. Her fortalte den kvindelige præst, Birgit Hasselager morsomt og inspirerende om kirken og Dronning Margrethe ...altså den første. Det var meget morsomt og skal opleves. Slotsruinen fik vi også en flot præsentation af, på afstand ...vejret truede.

Tak for en herlig dag. Vi nød det hele i fulde drag.

En deltager

Historisk Forenings bestyrelse 1998

Efter valgene på generalforsamlingen den 21. marts 1998 har Historisk Forenings bestyrelse følgende sammensætning:

Formand:	Torben Hurvig, Åkandevej 43, 3500 Værløse
Næstformand:	Anna-Lise Frølich, Skandrups allé 40, 3500 Værløse*
Kasserer:	Anette Frederiksen, Skovdalen 14, 3500 Værløse
	John Allentoft, Elsevej 1, 3500 Værløse*
	Bent Damsgaard-Sørensen, Mosevej 3A, 3500 Værløse
	Ida Reib, Helenestien 8, 3500 Værløse
	Mary Simonsen, Højlundshusene 43, 3500 Værløse
	Per Strøyer, Gartnerkrogen 20, 3500 Værløse
	Niels Bødker Thomsen, Bjørnsholmvej 44, 3500 Værløse

De med *mærkede bestyrelsesmedlemmer er repræsentanter for kommunalbestyrelsen.

Suppleanter:	Vagn Hemmingsen, Dalsø Park 36, 3500 Værløse
	Jørgen Neve Petersen, Kroparken 29, 3500 Værløse

Kontakt til udvalgene for museum, arkiv og formidling samt vedrørende vagttjeneste kan bedst ske via kontoret på Mosegaarden:

Mandag - fredag kl. 8,45 - 14,45.
Telefon: 44 48 00 70 . Fax: 44 48 73 70
Her træffes også
Museumsinspektør Jørgen Seit Jespersen.
Henvendelse vedrørende Lokalhistorisk Arkiv kan ske på:
Tlf. 44 48 53 44
mandag kl. 12 - 16 eller torsdag kl. 12 - 20

Redaktion: Bent Damsgaard-Sørensen
Kaj Hermansen
Niels Bødker Thomsen